

Sint-Job-in-'t-Goor

Onzeker rechtdoor

9 oktober 2010

Om me over de streep te trekken om in Sint-Job-in-'t-Goor te gaan wandelen was er toch nog iets meer nodig dan alleen maar de verlokking van de wat bizarre naam van het dorp. Het moderne orakel van het internet presenteerde vooraf het volgende hoera-proza: „*Sint-Job-in-'t-Goor is een wat rustige deelgemeente van Brecht. Ze grenst aan 's-Gravenwezel (Schilde), dat zich met recht de Parel van de Voorkempen mag noemen. Een wandeling door de periferieën van deze twee gemeenten is dan ook een natuurbeleving door een groene en rustige omgeving. Het traject loopt grotendeels over verkeersvrije en niet verharde wegen. Onderweg kom je voorbij twee kastelen, loop je door een immens golfterrein en volg je een vergeten militaire verdedigingslinie*“.

Nu ja, die golflinks konden me rustig bespaard worden. Je hebt er niet veel aan om tussen de biljartlakengladde gazons met kunstmatige heuvels en putten te verwijlen. En de kastelen? Niets van gemerkt. Al moet ik daarbij eerlijkheidshalve toegeven dat het eerste uur van de wandeling in bijna volslagen duisternis verliep. Het is algemeen bekend dat die omstandigheid een nauwkeurige observatie van de omgeving ernstig in de weg staat. Het is dus niet onmogelijk dat net op dit stukje weg een kasteelachtig iets bij daglicht te onderscheiden was geweest. Voor de rest zette het wel een beetje de trend van deze hele wandeling want er was wel meer dat op het eerste gezicht wat belofde en dat uiteindelijk toch nogal vaag bleef. Om het met Willem Parel te zeggen: „Watersverf, dame, watersverf.“

Sint-Job-in-'t-Goor is een dorp, een forensengemeente, in de Belgische provincie Antwerpen en een deelgemeente van Brecht. Wikipedia is er bijzonder kort over en mijn papieren encyclopedie zo mogelijk nog korter. Er wordt in beide bronnen weinig meer gezegd dan dat de plaats reeds vermeld werd in de 13^e eeuw. Het dorp ontstond rond een kapel gewijd aan Sint-Job. Aanvankelijk was het dorp Sint-Job afhankelijk van Schoten, tot het er in 1564 werd van gescheiden. Wat voor de parochie reeds in 1535 was gebeurd.

Even terzijde...

Brecht, daar was ik kort geleden nog geweest. Nu ja, gepasseerd, eigenlijk. Op weg naar Noord-Brabant met een autobus vol molenliefhebbers om daar verschillende voorbeelden van die industriële archeologie te gaan bekijken. De begeleider van de uitstap had de chauffeur van de dubbeldekse touringcar blijkbaar gek genoeg gekregen om met zijn gevaarte van de E19 af te gaan om het langs veel te smalle wegen rond de Stenen Molen in Brecht te rijden. Deze molen staat ook bekend als „Bounke-Bounke“. Een vorige eigenaar had ooit in het gebouw een bar ingericht en de „muziek“ die in dat etablissement te horen was vertoonde een overmaat aan dreunende bassen. „Bonke, bonke“ dus. Foto's van de molen tonen dat die er bijzonder mooi bij stond. Verleden tijd, helaas, want op dinsdag 15 juni 2010 brandde de Stenen Molen volledig uit. Het vuur was ontstaan in de brasserie onder de molen en het werd versterkt door de vorm van het gebouw dat een aanzuigeffect veroorzaakte vergelijkbaar met een schoorsteen. Volgens burgemeester Luc Aerts kon kwaad opzet niet worden uitgesloten. Later onderzoek bracht aan het licht dat de brand inderdaad was aangestoken. Wat wij te zien kregen was een geblakerde molenromp en verkoold houtwerk. Een bijzonder treurig gezicht.

De man van het boek

In de katholieke lagere school van mijn jeugd stond er op ons leerprogramma zoiets als „Gewijde Geschiedenis“. Het boekwerkje dat daarbij gehanteerd werd was van hetzelfde soort als dat wat de Witte van Ernest Claes gebruikt om er vliegen tussen te pletten. Om de ontstane Rohrschachfiguur achteraf te bewonderen. Beslist een vooruitgang op de lieverige, houterige lijnfiguren die de kop van de teksten sierde. Uit die lessen heb ik niet zoveel onthouden maar wel herinner ik me nog dat Job op een mesthoop zat, bedekt met zweren. De man was weliswaar vreselijk ongelukkig maar om dan op een mesthoop te gaan zitten? Het was in mijn kinderlijke fantasie iets totaal ongerijmd en onzinnig. Nu nog trouwens. Het meest gore aan die hele zaak vond ik echter die zweren! Nu heb ik niet kunnen achterhalen wat dat „Goor“ in de dorpsnaam komt doen maar indien het letterlijk bedoeld is, dan kan ik het, in verband met de heilige, wel bijtreden.

De Job uit mijn Gewijde Geschiedenis was het hoofdpersoonage in het gelijknamige boek in het Oude Testament. Dat boek behoort tot wat de wijsheidsliteratuur wordt genoemd. Het thema ervan is het lijden van de vrome mens en de gerechtigheid Gods. Over dat laatste heb ik ernstige twijfels, maar dat geheel terzijde. Job wordt tot het uiterste op de proef gesteld. Hij verliest zijn hele hebben en houden; zijn kinderen, zijn rijkdom en zijn psychische gezondheid. Vanwege dat laatste wellicht dat hij op een mesthoop is gaan zitten. Ondanks al deze verschrikkingen en zijn geestelijke onvolwaardigheid blijft hij aan zijn geloof vasthouden. In zoverre zelfs dat hij tot ootmoedige onderwerping aan zijn lot komt. Dat wordt door God opgemerkt en hij (Job) wordt openlijk in ere hersteld. Job leeft hierna nog 140 jaar. Ze konden in die tijd niet goed tellen. Over hoe oud hij uiteindelijk is geworden, wordt trouwens niets geschreven. Eind goed, al goed. Maar of het ooit nog goed is gekomen met zijn vrouw, die hem immers vlot had laten vallen toen het begon tegen te zitten, dat vermeldt het verhaal niet. Tenminste niet dat ik weet.

Er was wel meer omtrent Job wat ik niet wist. Zo bijvoorbeeld figureert Job niet enkel in mijn Gewijde Geschiedenis, of het Oud Testament, for that matter, maar is hij ook een personage uit de Tenach/Hebreeuwse Bijbel, de Talmoed en de Koran! Alle Menschen werden Brüder.

Binnen het jodendom wordt Iyyov (zo schijnen ze „onze“ Job daar te kennen) gezien als een sterke persoonlijkheid. Er circuleren opvattingen dat hij één van de drie adviseurs van de Farao zou zijn geweest ten tijde van de geboorte van Mosje (Mozes). Volgens een vertelling uit de Talmoed zou Job hebben gezwegen omtrent het doden van mannelijke baby's, waarop God hem gestraft zou hebben. Aha! Schuld en boete. Eindelijk een redelijk rationeel element in het verhaal.

Binnen de islam is Job een profeet en zijn naam wordt enkele malen in de Koran genoemd. De naam Ayyub wordt in verband gebracht met geduld. In Soera Saad wordt gewezen op Gods hulp aan Ayyub en zijn familie na zijn verzuchting geslagen te zijn door Satan.

À chacun le sien...

Terug naar de Kempen

Het spreekt nogal voor zichzelf dat de kerk in Sint-Job gewijd is aan... jawel. Zo vanaf de straat bekeken zou je het niet zeggen maar de kerk aldaar is al oud. Het is namelijk een gotische kerk uit de 16^e eeuw. De twee zijbeuken zijn er in de 19^e eeuw bijgebouwd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de kerk zwaar beschadigd en later werd een nieuwe toren gebouwd. Vandaar dat de kerk er nu wat hedendaags uitziet.

Waar een kerk staat, daar hoort ook een pastorie te zijn. In die verwachting werd ik niet teleurgesteld want bijna recht tegenover de kerk staat een groot gebouw met een rest van een toegangspoort dat volgens een opschrift aan de straatkant de pastorie is. Geweest is. Tot mijn niet geringe verrassing vond ik achteraf dat het nu een restaurant is! Niet dat ik veel belangstelling heb voor eethuizen, eerder in tegendeel, maar ik was toch nieuwsgierig wat men daar te bieden had. Gemarineerde ouwels, of zo? Ik vond één recensie. In de taal

De tot restaurant verbouwde pastorie in Sint-Job-in-'t-Goor

van Goethe, nota bene: „Das kürzlich neu geöffnet De Pastorie ist absolut ein Renner und wir haben es genießen können mit ein Frühstück arrangement. Nach Monate anstrengende Arbeit und Verbauungen haben Bart und Lieve ein Wunder geschaffen“... Verder heb ik het niet gelezen want het verspreid naar mijn smaak iets te veel de odeur van een „infomercial“. Overigens gaat de bijdrage onder de titel „Frühstücken im Grünen“. Al is er in de omgeving ampel groen aanwezig, echter niet langs de drukke Eikenlei!

Sint Raphaël

In de Marching nodigden de Sint-Michielstappers uit Brecht gans wandelend Vlaanderen (en Nederland, zo bleek ter plaatse) uit om in het Sint-Raphaël Instituut in te schrijven voor de Bosuilentocht. Te kiezen uit afstanden die uiteenliepen van 4 tot 30 kilometer.

Het Sint-Raphaël Instituut bleek een groot gebouw te zijn met een houterig gebeitelde voorstelling van de aartsengel Raphaël aan de straatkant. Rafaël of Raphaël is een Hebreeuws woord dat „God heeft genezen“ betekent. Rafaël is oorspronkelijk een aartsengel uit het jodendom die, kan het anders, mensen genas. Overigens is „dokter“ in het Hebreeuwse „Rofe“ dat met het woord Raphaël verwant is.

Bij mijn binnenkomen van het instituut werd ik aangestaard door een spierwitte menselijke gedaante zonder onderlijf. Het bleek een borstbeeld te zijn. Volgens het bijschrift werd daar kanunnik Petrus Jozef Triest voorgesteld en was er melding van ene Clara Fey. Zei de eerste naam me al niet bijzonder veel, de vrouwennaam was me totaal onbekend. Op zoek dus naar wat deze twee onbekenden te betekenen hadden of hebben.

Kanunnik Triest

Voor een paar weken kwam ik in Melle al een kanunnik tegen die een school en zelfs een hele kloosterorde had gesticht. Het bleek hier van dat zelfde laken een pak te zijn. Zij het dan in de overtreffende trap.

Petrus Jozef Triest werd geboren te Brussel in 1760, als negende van veertien kinderen. Zijn ouders waren de welvarende smid Jan Triest en diens volle nicht Cecilia Mello. Inteelt, met mate beoefend, moet nog niet altijd negatief uitpakken, blijkbaar, want Petrus Triest was voor grootse werken en verwezenlijkingen voorbestemd. Al begon het wat moeizaam. Na heel wat omzwervingen werd hij als pastoor benoemd in Lovendegem. Hij ging er met frisse tegenzin naartoe. Voordien, in Ronse, had hij het al geprobeerd en nu wilde hij in het Meetjeslandse dorp een initiatief opzetten om de omstandigheden van arme en verlaten kinderen te verbeteren. Hij zocht en vond huisvesting en medewerkers en zo stichtte hij in 1803 de „Dogters van Liefde“. Dat werden later de „Zusters van Liefde“. Daar bleef het niet bij want In 1819 besloot hij te beginnen met

Het borstbeeld van kanunnik Petrus Triest

een school voor doofstomme leerlingen. Hij zond Jeanne Verhulst (met als kloosternaam Zuster Vincentia) naar het Nationaal Instituut voor Doofstommen in Parijs. De bedoeling was dat ze zich daar ging bekwamen in de aangepaste lesmethodes voor deze specifieke groep leerlingen. Bij haar terugkomst opende ze in Gent op 6 maart 1820 een doofstommeninstituut. Het was een primeur voor België. Brussel volgde. Er werd vooral gebruik gemaakt van de gebarenmethode en de bedoeling was de doofstomme uit zijn sociaal isolement te halen. Toen kanunnik Triest overleed waren er 78 leerlingen in de 2 scholen samen. Dat waren toen zowat 20% van alle Belgische doofstommen die aangepast onderricht genoten.

Het oprichten van de Zusters van Liefde was misschien het eerste wapenfeit van de pastoor van Lovendegem, het zou lang niet het enige zijn. Zijn inzet en resultaten raakten in brede kring bekend en toen Prefect Guillaume Faipoult orde op zaken wilde stellen in de Gentse liefdadigheidssector, deed hij daarvoor een beroep op Triest. Die werd aangesteld als directeur van het Bijlokehospitaal. Ook werd er een Comité voor Orde en Spaarzaamheid opgericht. Dat orgaan moest dienen als een soort centraal aankoopcomité voor wat de burgerlijke godshuizen nodig hadden. Tenslotte werd hij lid van de Commissie van de Burgerlijke Godshuizen, die een bijna geheel nieuwe samenstelling kreeg en al snel de taken van het Comité voor Orde en Spaarzaamheid overnam. Triest, die door de prefect ook nog eens aangesteld werd als beheerder van de twaalf zogenaamde „Kleine Gestichten“ waar behoeftige bejaarden verbleven, was de man waarmee rekening diende gehouden te worden in de Commissie. Ook de opvolgers van Faipoult stelden vertrouwen in hem en de omvang van zijn takenpakket en zijn invloed bleven groeien.

Indien zich in één van de instellingen onder zijn hoede problemen of noden voordeden, greep Triest vaak in door enkele jonge mannen aan te werven en die daar te droppen. Zo ontstond geleidelijk aan de Congregatie van de Broeders van Liefde. Een bezig bijtje, die meneer Triest, want hij richtte tussendoor ook nog gauw een lekengenootschap op voor dames uit de burgerij. Bekend als de „Filles de Charité“. Blijkbaar bleef de geest over hem vaardig want hij stichtte bovendien in 1823 nog een derde congregatie. Die van de Broeders van Sint-Jan de Deo. Hij speelde ook nog een rol bij de stichting van de Congregatie van de Zusters van de Kindsheid Jesu in 1835. Triest genoot inmiddels een enorm aanzien, ontving in Gent binnen- en buitenlandse prominenten en kreeg heel wat eerbewijzen. Niet de eerste de beste, die voormalige pastoor uit Lovendegem!

De Broeders van Liefde

Kanunnik Triest („Vader“) was zeer begaan met het lot van de kinderen uit arbeidersgezinnen. In de eerste plaats werd er dus gezorgd voor het onderricht van de volkskinderen zodat die een betere kans kregen om zich aan hun deplorabele levensomstandigheden te onttrekken. Einde 1831 waren er al een drietal verzoeken (later zouden er meer volgen) ingediend om scholen in te richten en broeders ter beschikking te stellen voor het onderwijs. Veelal moesten de broeders in de beginperiode in hun eigen onderhoud voorzien door te gaan bedelen bij de rijkere burgerij.

Naast het verschaffen van basisonderwijs namen de broeders ook de zorg voor armlastige wezen op zich. Dat waren geen „echte“ wezen maar kinderen die door hun ouders niet konden onderhouden worden omdat ze te arm waren. Het probleem van de wezen was dwingend en dringend, in zoverre zelfs dat ook de regering er zich ging mee bemoeien. Al zullen de machthebbers wel eerder wakker gelegen hebben van het bewaren van de rust in het land dan dat ze zich echt het lot van kinderen aantrokken. Het aantal kinderen dat op jeugdige leeftijd vader, moeder of beiden verloor was bij de werkende klasse ondertussen wel dramatisch groot. De oorzaken daarvan waren het veel te zware werk bij onvoldoende voeding, ondermijnend drankmisbruik en onhygiënische huisvesting die onder de arbeidende mannen en vrouwen heersten.

In verschillende steden kregen de broeders een huis ter beschikking zodat ze de zorg voor deze kinderen op zich konden nemen. In 1835, één jaar voor zijn overlijden, stichtte Triest

(hij weer) de Zusters Kindsheid Jesu. Deze congregatie richtte zich specifiek op wezen. In 1832 stierf Vader Bernardus en werd broeder Aloysius tot nieuwe Overste over de broeders gekozen. Al ging de eerste kwarteeuw van Vader Aloysius' bestuur de aandacht intensief uit naar het werk bij de jeugd, toch werd daarom de verpleging niet vergeten. Ook andere ordes stortten zich in één of ander liefdewerk. De broeders gingen les geven en daarnaast, in hun vrije tijd, zorgden ze ook voor bejaarden. De broeders hielpen ook elkaar over de grenzen van de ordes heen.

Ook aan verpleging van zenuwzieke patiënten werd gedacht. Voor hen richtte Vader Triest samen met Dokter Jozef Guislain het Guislaininstituut op in Gent.

Op die manier beschikten de broeders gaandeweg over huizen in het ganse land. Later waaierde de congregatie zelfs nog uit over de gans wereld. Het werd een congregatie van pauselijk recht.

Clara Fey

Dan moet er nog iets gezegd worden over de tweede naam op het bordje bij het borstbeeld van Vader Triest: Clara Fey. Bijna het enige wat ik erover vond was een Duitse tekst.

Clara Fey was het vierde van vijf kinderen van het Akense echtpaar Louis Fey en Katharina. Haar vader stierf toen ze pas vijf jaar was.

Zij liep school in de „Weibliche Erziehungsanstalt Sankt Leonhard“ waar zij een leerlinge was van Luise Hensel. Dat had een grote invloed op haar ontwikkeling alsmede op die van haar medeleerlingen Pauline von Malinckrodt en Franziska Schervier.

Reeds vroeg toonde Clara Fey zich begaan met het lot van de wezen en de kinderen van arme ouders. De parallel met het verhaal van Vader Triest is duidelijk. Gesteund door haar broer Andreas, die kapelaan was bij de Sankt Paul in Aken, werd in haar familiekring en in haar vriendenkring steeds vaker gediscussieerd over maatregelen die zich opdrongen om verwaarloosde kinderen te helpen. Dat streven werd concreet nadat Clara haar studie aan het Sankt Leonhard had afgerond. Zo openden Clara Fey en drie van haar medeleerlingen in 1837 met eigen middelen in gehuurde lokalen een armenschool. Reeds in 1840 werd die uitgebreid. In 1842 kregen ze de toelating voor hun werk het oude Dominikanenklooster in Aken te gebruiken.

In 1844 stichtte ze de orde van de „Schwestern vom armen Kinde Jesus“. De orde stelde zich als doel om onvermogen kinderen en jeugd via scholing bij te staan in hun sociale ontvoogding. In 1850 konden de eerste zusters de gelofte afleggen en werd Clara Fey tot Generaal Overste gekozen.

Het is duidelijk dat Clara Fey en Petrus Triest in hun streven en doelstellingen op hetzelfde spoor zaten.

In de inkomhal van het Sint-Raphaël Instituut wordt Clara, niet verwonderlijk, genoemd in verband met een orthopedagogische instelling hier te lande.

Wandelen

Bij al dat geestelijk en sociaal bewogen geweld zou een mens nog vergeten dat er ook wat te wandelen was! Het moet me echter van het hart dat deze wandeling met voorsprong de slechtst bewegwijzerde was die ik tot nog toe heb meegemaakt. Op de track van de wandeling die mijn GPS-je heeft opgetekend zijn er al te dikwijls wat rare lusjes te zien. Het zijn plaatsen waar ik een pijltje heb gemist, respectievelijk verkeerd geïnterpreteerd heb, en waar ik dus wat extra weg heb afgelegd voordat me mijn dwaling duidelijk werd. Of waar ik ter plaatse wat heb staan heen en weer schuifelen zonder goed te weten waarheen. De ene keer ontbraken de pijltjes waar ze behoorden te zijn, de andere keer was iemand volkomen uit de bol gegaan door er belachelijk veel te plaatsen. In het eerste geval stond er dan een aanwijzing een eindje op weg waar men naartoe moest in plaats van een aanduiding dat er een richtingsverandering aankwam. In het tweede geval heb ik op een bepaalde plaats, waar dat in verregaande mate overbodig was, tot acht pijltjes geteld voor het aangeven van slechts één richtingsverandering. Of er waren helemaal geen pijlen! Dan

hingen er wat rood-witte linten. Een mager signaal want dat lint wordt algemeen ook gebruikt om een werkplaats aan te geven. Een gat in de grond, bijvoorbeeld. Of, wat ik op deze wandeling zag, een mand waar dode bladeren konden in opgetast worden door de buurtbewoners. Ontspannen wandelen is onder die omstandigheden in verregaande mate onmogelijk. Ik moest er steeds op bedacht zijn dat er een onooglijk zijweggetje kon opduiken dat, in het beste geval, voordien met één enkel goed verborgen pijltje was aangegeven. Zelfs het begin van de tweede lus van de wandeling, die aanving bij de plaats waar werd ingeschreven, was zodanig slecht aangeduid dat men er later iemand heeft moeten bij plaatsen om de dolenden de weg te wijzen.

Des morgens in de vroege

Aan de eerste wandellus van ruim zeven kilometer begon ik, alweer, heel vroeg. Nu is het in deze tijd van het jaar nog goed donker om zeven uur 's morgens en van het eerste deel van de wandeling heb ik weinig meer gezien dan wat mijn zaklampje vlak voor mijn voeten kon verlichten. Het was een bebost gebied, dat was duidelijk. En wat de ondertitel van de wandeling „Bosuilentocht“ betreft, dat was niet zomaar uit de lucht gegrepen want ik hoorde duidelijk een uil roepen. En geantwoord werd hij ook nog. Door een soortgenoot, niet door mij indien je dat soms dacht. Ik was waarschijnlijk de eerste op weg want er waren nogal wat duiven die mijn aanwezigheid niet op prijs stelden en die verontwaardigd en klapwiekend een andere rustplaats zochten. Of een paar merels die elkaar waarschuwden dat er een onbetrouwbaar tweebeinig figuur aan het ronddwalen was. Maar het meest merkwaardige was nog dat er een vogeltje opeens zijn hoge liedje aanhief. Dat is in deze periode toch wel uitzonderlijk. De meeste vogeltjes zijn al lang uitgezongen want ze doen dat niet voor ons genoeg maar om aan een partner te raken. En die plaatsjes zijn al lang vergeven. Welk vogeltje het overigens mag geweest zijn, dat kan ik niet zeggen. Misschien een winterkoninkje. De combinatie van een gebrekkige ornithologische kennis, een slecht gehoor en een onderontwikkeld muzikaal gevoel, maken het me niet mogelijk daar enig uitsluitel over te geven. Ik vrees ook dat het ondoenlijk is om te proberen dat gat in mijn kennis nog dicht te spijkeren. Gegeven het voorgaande.

Eén van de talrijke bunkers. Overblijfselen uit de Eerste Wereldoorlog!

Ik had al direct een afslag naar een onduidelijke wegel gemist. Het pijltje was bijna onzichtbaar in een struik opgehangen. Al wil ik in dit geval de vergissing nog aan het slechte licht wijten. Het kostte me enkele honderden meter extra tot het volgende kruispunt zonder aanwijzingen. Plus de terechtwijzing van een achterop komend wandelaar voordat ik weer op het goede spoor zat.

Het was nog zo donker dat ik er geen foto kon van maken maar ik ging al vrij vroeg aan een bunker voorbij. Het verwonderde me wel iets dergelijks hier aan te treffen. Later op de dag bleek dit betonnen monster geen uitzondering te zijn maar doken er nog

meer souvenirs uit die droeve tijden op. Latere naspeuring heeft me duidelijk gemaakt dat de bunkers die ik zag onderdeel zijn van wat bekend staat/ stond als de „Stellung Antwerpen - Turnhout“. Tijdens de eerste wereldoorlog bouwden de Duitsers meer dan 800 bunkers vanaf het Zwin tot in Corsendonk. Ze waren beducht voor een eventuele invasie vanuit Nederland. De bunkers die ik op deze wandeling heb gezien zijn dus onderdeel van die Stellung. Dit deel van het verdedigingswerk begon aan de Schelde en eindigde in Corsen-

donk. Over die afstand werden er in totaal 132 bunkers gebouwd. Ze werden geconstrueerd volgens een reeks standaardmodellen, de zogenaamde Regelbauten, en ze werden daar neergezet in 1916. Na die bijna honderd jaar staan ze daar nog steeds even lomp, dreigend, zwart en onverzettelijk. Nu zijn ze ten dele wel overgroeid. Een aspect dat men toen ze werden gebouwd wellicht had kunnen appreciëren onder de hoofding „camouflage“.

Er is hier zelfs zo iets als een Anti-tankwandeling. Die is 9 kilometer lang en start in de Vaartlaan in Sint-Job-in-'t-Goor. Over een Anti-tankgracht ter hoogte van Sint-Job heb ik niets naders kunnen vinden. Wel wordt dat begrip in verband gebracht met een verdedigingswerk rond Antwerpen. De Antwerpse Anti-tankgracht (ook wel ten onrechte het Anti-tankkanaal genoemd) is een kunstmatige waterloop die een grote kwartcirkel vormt (van noord tot oost) rond de stad Antwerpen. De gracht heeft een lengte van ongeveer 33 kilometer en is tenminste 6 meter breed. Ze verbindt de Schelde ter hoogte van Berendrecht met het Albertkanaal in Oelegem. De gracht werd rond 1939 aangelegd met de bedoeling de Duitse tanks en ander rollend materieel te stoppen vooraleer ze Antwerpen konden bereiken. De gracht speelde echter geen rol van betekenis in Fall Gelb, de overrompeling door het Duitse leger toen de Belgen al na achttien dagen de handdoek in de ring moesten gooien.

Ik heb op deze wandeling wel een eindje gelopen langs een waterloop die op de kaart geen naam draagt. Dus misschien was dat wel die Anti-tankgracht. Ik weet het echter niet.

Boven de E19. Ik tref het wel ieder keer om een autobaan „druk“ te noemen terwijl er op de foto nauwelijks auto's te zien zijn!

Het bos en de bomen

Bossen waren er beloofd, bossen kregen we. En niet zo weinig. Nochtans gaat zelfs dat na verloop wat tegenstaan want het ene bos is nagenoeg niet van het andere te onderscheiden. Veel lijnrechte dreven en straten, soms kronkelige paadjes. Ik heb vergeefs gezocht naar gegevens over dat groen. Of zelfs maar naar een naam waarmee die bossen konden bedacht zijn. Behalve in één enkel geval is het me niet gelukt iets aan de oppervlakte te krijgen.

De zeer drukke E19 naar Breda was meestal zeer dichtbij. Ik ben hem zelfs tweemaal overgestoken. Een zo drukke autosnelweg

veroorzaakt noodzakelijkerwijs het nodige lawaai. Een gerucht dat vooral storend was aan één kant van de autosnelweg. Waarschijnlijk dat de wind daartoe diende. Het aanwezige groen bracht nagenoeg geen verandering aan dat gegeven. Wel zag ik een woonwijk dichtbij de weg die ervan was afgeschermd door een vele meters hoge wal. Dat scheelde wel. Of die wal daar is aangelegd met de rust van de bewoners tot doel, dan wel om een andere reden, kon ik niet zien.

Wat ik eerst wel dacht gezien te hebben was een stukje van de Brechtse Heide. Dat is een 1700 ha groot beschermd landschap in het zuiden van de gemeente Brecht. Maar vermits het zich vooral uitstrekt over de gemeenten Schilde, Malle en Zoersel en ik bij mijn weten niet het grondgebied van die dorpen heb betreden, is het onwaarschijnlijk dat ik daar gewandeld heb. Het Molenbos kan het ook niet geweest zijn want dat ligt daar te ver vandaan. Ik hou het er dus maar op dat die stukken groen, ten dele met bewoning, inderdaad

Van dit soort bossen waren er veel op deze wandeling. De gele pijl rechts aan de boom is bedoeld voor mountainbikers.

anoniem zijn.

Mijn zoeken achteraf leverde wel een rijtje soms schilderachtige namen op van gebieden hier in de omtrek. Zoals: Het Groot Schietveld, Het Klein Schietveld (wat had je gedacht?), Park De Mik, De Inslag (ja, dat zal wel, met al die schietvelden) en Sanatorium. Indien ik er al gepasseerd ben, dan heb ik het alweer niet geweten.

In één geval was het wel duidelijk over welk gebied het ging: De Poppelaer in Brecht. Het blijkt dat dit domein niet tot de Brechtse Heide zelf behoort maar er wel de toegang toe is. Het Kempens Landschap verwierf dit gebied in februari 1999. Later is er een beheersovereenkomst gesloten met de gemeente Brecht. Die doet op haar beurt voor de uitvoering van bepaalde werken een beroep op verschillende lokale organisaties.

De Poppelaer is vrij toegankelijk voor het publiek. Het domein wordt opengesteld als wandelbos waar fietsers en mountainbikers niet toegelaten worden. Ruiters kunnen gebruik maken van de bestaande ruiterspaden langs de randen van het gebied. En ruiters waren er. Zelfs een hele rijkschool van taterende meisjes voorafgegaan door een koetsje.

Het zal wellicht niet in de Poppelaer geweest zijn dat de wandelaars veelvuldig door berijders van terreinfietsen werden verontrust. Een deel van het circuit wat voor de beoefening van die vrijetijdsbesteding was uitgezet viel nauwkeurig samen met de weg die voor ons was uitgetekend. Op de soms smalle paadjes is het samenleven van mountainbikers en wandelaars best wel eens lastig. Vooral wanneer de fietsers de wandelaars achterop komen. Een bel hebben die gasten niet en op de zachte bodem van het bos is het geruis van de banden met hun grove profiel niet altijd goed te horen. Sommigen verwittigen dan wel dat ze op komst zijn. Anderen vinden dat dat paadje daar voor hen alleen is gelegd en zouden je uit je sokken rijden zonder een kik te geven. „Hoffelijkheid“ staat kennelijk niet in ieders woordenboek.

Deze boot past maar net in de sluis

Water

Tot tweemaal toe, eens bij het gaan, later bij het terugkomen, stak ik een kaarsrechte waterloop over. Duidelijk een kanaal want geen natuurlijke waterweg gaat zo rigoureus rechtaan door het landschap. Het was het Kanaal Dessel-Turnhout-Schoten. Het verbindt het Kanaal Bocholt-Herentals te Dessel met het Albertkanaal te Schoten. De bouw van het kanaal werd gestart in 1844 en twee jaar later was het traject Dessel - Turnhout afgewerkt. Het werk aan de verbinding tussen Turnhout en Schoten werd gestart in 1854

maar het zou tot 1875 duren vooraleer het kanaal over de volledige lengte klaar was. Nu lijkt het landschap hier zo vlak als het uitslijpen van de zee het over vele duizenden jaren heeft mogelijk gemaakt maar dat is slechts schijn. Tussen Dessel en Schoten is er een hoogteverschil van 25,70 meter. Dus staan er op het kanaal verschillende sluisen. Niet minder dan tien. Die liggen allemaal op het traject Turnhout-Schoten. In Sint-Job-in-'t-Goor zijn er twee: sluis nummer 4 van 50 meter lang en 7 meter breed die een verval opvangt van 2,75 meter. En sluis nummer 5 van 50 m x 7 m bij een verval van 2,50 meter. Volgens de gegevens op de kaart ben ik echter het kanaal overgestoken ter hoogte van sluis nummer 3. En die ligt in Brecht. Men is waarlijk tot het uiterste gegaan om de verwarring zo compleet mogelijk te maken. In ieder geval verwonderde het me vast te stellen dat het kanaal inderdaad nog bevaren wordt. Want op de terugweg werd er net een binnenschip vast. Het paste maar net binnen de sluis met vooraan en achteraan, schat ik, een metertje over. En zijdelings scheen het vaartuig me in de sluis te passen als een kurk in een fles. Ik heb niet gewacht totdat het schip wegvoer om vast te stellen of dat met een duidelijk „plop“ gepaard ging.

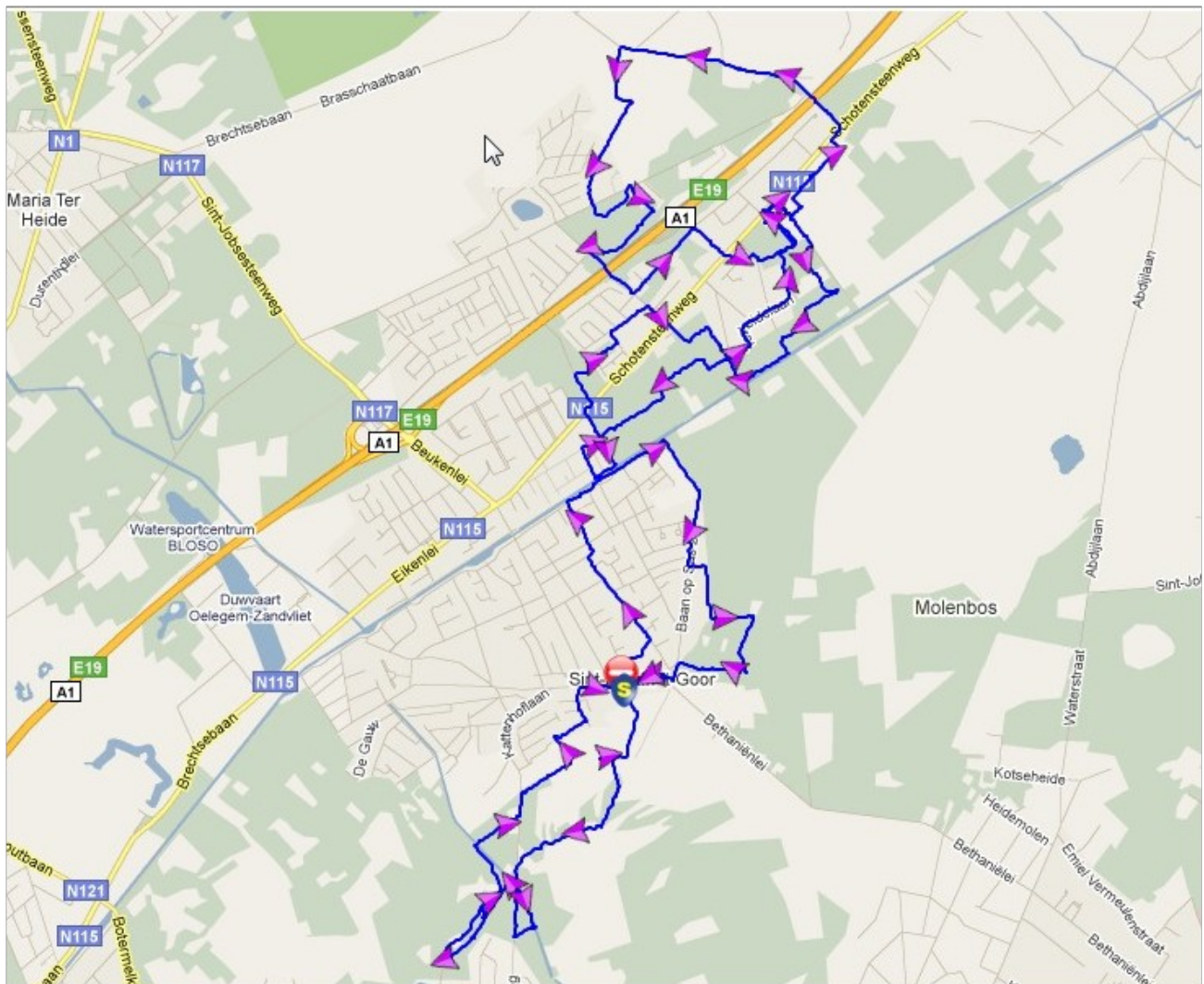
Het kanaal Dessel-Schoten is 64 kilometer lang en ongeveer 20 meter breed, de diepte bedroeg oorspronkelijk ongeveer 2,5 meter. Het is zo dat deze waterweg niet enkel ten doel had om vrachtvervoer over het water mogelijk te maken, een bijkomende bedoeling was dat „De Vaart“ zoals ze kortweg genoemd wordt, ook zorgde voor de bevoeding van de arme Kempense heidegrond.

Het moet wel zo zijn dat dit kanaal nog een economische waarde heeft want er wordt nog aan gewerkt. Het is de bedoeling van de Vlaamse Regering om de regio Kempen, zoals dat heet, beter te ontsluiten en daartoe wil men de mogelijkheden van het kanaal Dessel-Schoten zoveel mogelijk benutten. Langs dit kanaal liggen meerdere bedrijfsterreinen die er baat bij zouden hebben indien men het kanaal ten volle zou kunnen gebruiken voor het transport te water. *„Het probleem van de verzanding en de dichtslibbing van het Kanaal Dessel-Schoten, met een geringere bevaarbaarheid tot gevolg sleept al langer aan“* aldus Vlaams Parlements lid Kathleen Deckx. *„De werken waren eind 2008, begin 2009 gepland. Tot op heden is er echter nog niets gebeurd.“* Ik denk dat het Parlements lid nu rustiger kan slapen want te zien aan de boot met een graafwerktuig er bovenop, lijkt het erop dat die werken ondertussen toch begonnen zijn.

Tot besluit

De belabberde bewegwijzering en de eentonigheid van wat er werd geboden maakten van deze wandeling voor mij geen hoogvlieger. Was er dan niets bijzonders te beleven? Jawel, toch. De tweede rust- en controlepost, die twee keer werd aangedaan, was gevestigd bij

particulieren. Een tuinbouwbedrijf, vermoed ik. Die mensen hadden welwillend een stukje van hun gebouwen afgestaan en een tent laten neerzetten om aan de wandelaars spijs en drank en rustgelegenheid te kunnen bieden. En het sanitair was ondergebracht in een barak op wielen die met een grijze plastic afvoerbuys verbonden was met een gat in de grond. En net daar werd het nu avontuurlijk. Telkens wanneer iemand het trappetje op kwam, begon het geheel vervaarlijk te wiebelen. Probeer dan maar eens in de pot te mikken wanneer je staande aan de kleine boodschap bezig bent. Ik mag in alle onschuld zeggen dat ik naast het potje heb gepiest. Maar het was niet mijn schuld! Ja, ja, dat zeggen ze natuurlijk altijd...

De track van deze wandeling

Pas op! Op de volgende bladzijde komt er nog wat.

© Michel Christiaens

Eén van mijn trouwe lezertjes heeft nog wat toe te voegen aan het verhaal over Sint-Job-in-'t-Goor.

Ze werd daar geboren! Of ongeveer... want het is veel ingewikkelder dan dat. Ze aanschouwde namelijk het levenslicht exact op de plaats waar de gemeenten Brasschaat, Sint-Job en Brecht samenkomen. Het was zelfs zo dat verschillende delen van het huis in verschillende dorpen lagen! Ze schrijft daarover zelf het volgende: *„Ik ben eigenlijk in de keuken in Brecht geboren, maar ze hebben me op de slaapkamer gezet en daarom ben ik volgens het geboortebewijs geboren te Brasschaat, want dat was de slaapkamer“*. Het zal je maar gebeuren! Het ging zelfs zo ver dat de administratieve toestand van het gezin door de merkwaardige ligging van de woonst zo onduidelijk en ingewikkeld werd dat ze moesten verhuizen!

Het feit dat ze „in de bossen“ geboren werd, verklaart naar eigen zeggen waarom ze nog steeds zo van een dergelijke omgeving houdt. En inderdaad, waar ze nu woont is het slechts een paar honderd meter naar het dichtstbijzijnde bos.

Wel bedankt Rika.